

Nr 797

Av herrar **Wahlund** och **Nilsson** i **Tvärålund**, i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 100, angående svenskt utvecklingsbistånd.*

Opinionen för ett ökat stöd till utvecklingsländerna växer sig för varje år allt starkare i vårt land. De ständigt förbättrade kommunikationerna har skapat förutsättningar för att var och en skall bli i tillfälle att ta del av dagens situation i skilda länder och världsdelar. Under de senare årens starka framstegstakt i de utvecklade länderna har skillnaderna i levnadsvillkor jämfört med de underutvecklade ländernas folk snarare förstärkts än minskats.

I motion till fjolårets riksdag förordade vi en uppräknings av anslagen till internationell hjälpverksamhet från av regeringen föreslagna 34,6 milj. till 51 milj. kronor samt hemställde att en plan för den samlade svenska biståndsinsatsens höjning inom rimlig tid till 1 % av nationalinkomsten måtte upprättas. Därför hälsar vi med tillfredsställelse framläggandet av propositionen nr 100 till årets riksdag.

Vi delar i stort både de motiv och den målsättning som angivits i propositionen för svenskt deltagande i det internationella hjälparbetet. Dock är vi angelägna understryka nödvändigheten av att våra insatser främst inriktas på multilaterala strävanden. I de fall de internationella organisationernas biståndsverksamhet inrymmer svagheter beträffande organisation, samordning o. s. v. bör alla tänkbara resurser sättas in på att förstärka och bygga ut deras kapacitet. Ur svensk synpunkt — med tanke på Sveriges utrikespolitik och Sveriges starka engagemang i FN och andra internationella organisationer — är det angeläget att kritik mot detaljer i en viss verksamhet inte får tillåtas växa till kritik mot det multilaterala biståndets princip.

I de fall bilateralt stöd förekommer bör det framför allt ges formen av kompletterande åtgärder eller inriktas på områden där multilaterala insatser av en eller annan anledning inte kommer till stånd, t. ex. familjeplanering.

Det humanitära biståndet är ett av de områden där den svenska insatsen i stor utsträckning får bilateral karaktär. Gränsdragningsproblemen mellan tekniskt bistånd å ena sidan och humanitärt bistånd å andra sidan får inte överdrivas. Ofta torde ett från början humanitärt projekt småningom komma att mer och mer få karaktären av tekniskt biståndsprojekt, och rubriceringen synes främst ha betydelse ur budgetsynpunkt.

På det humanitära biståndets område händer det ofta att olika frivilligorganisationer kan ingripa snabbare och — på grund av en rik fond av erfarenhet — effektivare men framför allt med mindre formaliteter än när motsvarande insatser skall genomföras av statliga myndigheter eller internationella organisationer. Mot denna bakgrund finner vi det angeläget att dessa frivilliga insatser stimuleras. Därvid kan det system som tillämpas vid Sverige-Hjälper-insamlingen tjäna som vägledning. Den arbetsgrupp inom beredningen för internationella biståndsfrågor som särskilt studerat humanitärt bistånd redovisar i sin rapport att KFUM, KFUK, Women's International Zionist Organisation i Sverige, Svenska kommittén för barn- och ungdomsallians, Lutherska världsförbundets svenska sektion och Vännernas samfund i Sverige under 1960 insamlat sammanlagt 5 milj. kr., att Svenska röda korset, Rädda barnens riksförbund och Centralkommittén för hjälp till Etiopiens spetälska barn likaledes under 1960 insamlat tillhoppa 5 milj. kr. samt att tio missionssällskap under samma tid haft sammanlagda kostnader i de underutvecklade länderna på 18,5 milj. kr. Enligt sällskapens egna uppgifter omfattade härav 4—4,5 milj. kr. kostnader för humanitärt bistånd.

Enligt vår mening bör bistånd av denna art erhålla samma stöd som det biståndsarbete som bedrivits med Sverige-Hjälper-medel. Staten bör således tillskjuta ett belopp som motsvarar vad som på annat sätt presterats för biståndsverksamhet. Det belopp som på grundval av vad i det föregående nämnts för år 1960 torde få beräknas till ca 15 miljoner kronor. Skulle det beloppet sedermera visa sig otillräckligt för nästkommande budgetår bör anslag kunna äskas på tilläggsstat.

Det bör även uppmärksammas att vissa andra organisationer än de ovan nämnda numera gör betydande insatser i biståndsverksamheten. Som exempel härpå kan nämnas Kooperationen, fackliga organisationer, vissa ungdomsorganisationer m. fl. I den mån dessas insatser fyller de krav som måste ställas för att stöd av allmänna medel skall utgå, bör de kunna erhålla ett statligt stöd till biståndsinsatserna som motsvarar deras egen ekonomiska prestation. Vi förordar därför att frågan om stöd till dessa organisationers biståndsverksamhet skyndsamt tages upp till prövning. Skulle det visa sig av behovet påkallat bör det därvid inte möta hinder att under budgetåret 1962/63 anslå vissa medel till biståndsinsatser gjorda av dylika organisationer.

Beträffande de kommande årens öknings av biståndsinsatserna avvisas i propositionen tanken på att ge dessa karaktären av automatiska utgiftsökningar. Skälen för avvisande är att vårt lands interna ekonomi och budget ej bör bindas vid en sådan automatik och att hänsyn måste tagas till åtgärder på t. ex. handelspolitikens och på de kommersiella transaktionernas område.

I fråga om det förstnämnda motivet bör uppmärksammas att en automatik beträffande biståndsinsatserna ej skulle bli någon isolerad företeelse inom det statliga budgetsystemet. På åtskilliga andra områden gör s. k.

automatiska utgiftsstegringar av stor omfattning sig ständigt gällande. Det kan svårligen förstås att en liknande automatik beträffande biståndsinsatserna så väsentligt skulle förändra budgetens finanspolitiska effekt och möjligheter att automatiken fördenskull måste avvisas. Det andra motivet — de ekonomiska relationerna till omvärlden — har enligt vår mening större tyngd, främst emedan det beror på faktorer som vi i vårt land ej råder över. Det måste emellertid uppmärksammas att de eventuella besvärigheter i detta avseende som kan uppkomma torde ha ett samband med förändringar i den internationella konjunkturen. I vissa lägen kan dessa bli besvärande och i andra gå i motsatt riktning ur svensk synpunkt sett. Regelmässigt brukar dock allmänna negativa förändringar i den internationella konjunkturen drabba utvecklingsländernas ekonomi hårdast. Med hänsyn härtill är det ingalunda önskvärt att de rikare länderna ådagalägger särskild återhållsamhet i sådana lägen. Världsekoniskt sett är det sannolikt att ett sådant förfarande kan få kontracyklisk effekt. Även om vi är medvetna om att det på detta område finns svåröverblickbara problem och frågeställningar, finner vi inte skäl att avvisa tanken på en nedre gräns för de årliga ökningarna av biståndsverksamheten. Den gränsen bör sättas till 0,1 procent av bruttonationalprodukten. Vi föreslår att riksdagen uttalar sig för att målsättningen för de fortsatta biståndsinsatserna inriktas härpå.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställas,

att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 100 måtte

I. medge att Röda korset, Rädda barnen, missionsmanslutningar m. fl. organisationer må till stöd till humanitära biståndsinsatser erhålla statliga medel med högst det belopp, som motsvaras av de medel, som de på annan väg tillskjutit till biståndsinsatserna i fråga;

II. till *Humanitärt bistånd* för budgetåret 1962/63 under tredje huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 20 000 000 kronor;

III. i skrivelse till Kungl. Maj:t

a) ge till känna att som allmänt mål för ökningen av den svenska biståndsverksamheten må gälla att den årliga ökningen ej bör underskrida 0,1 procent av bruttonationalprodukten,

b) anhålla att frågan om statligt stöd till av fackliga och kooperativa organisationer, ungdomsorganisationer m. fl. berdriven biståndsverksamhet skyndsamt måtte prövas; samt

IV. beakta vad i motionen i övrigt anförts.

Stockholm den 3 april 1962

S. G. W. Wahlund

Jan-Ivan Nilsson

i Tvärälund